

23. novembar 1909 – Dan kada su tekstilne radnice zaustavile Njujork

22. novembra 1909. godine u sali Sindikata bakra u Njujorku okupilo se hiljade žena zaposlenih u tekstilnoj industriji kako bi razgovarale o uslovima rada. Tada je na binu izašla Klara Lemlih, kojoj su zbog sindikalnog aktivizma dva meseca ranije unajmljeni batinaši slomili rebra i ostavili je da umre na ulici. Ona je rekla okupljenim radnicama da više nema strpljenja za razgovore i predložila je [Generalni štrajk](#). Idućeg jutra na ulice je izašlo oko 15.000 radnica i radnika, a do večeri je na ulicama bilo [više od 20.000](#), dve trećine od 32.000 zaposlene u industriji sa preko 600 pogona i fabrika.

Migranti su činili glavnica industrijske radne snage. Iako su bili slabo plaćeni, izdržavali su svoje porodice i zajednice i otvorili put novoj potrošačkoj kulturi koja je tada nastajala. Različite industrije bile su situirane u različitim gradovima: Pitsburg je bio grad čelika, Čikago je pakovao meso, a industrija odeće odnosno tekstila je dominirala Njujorkom. Za razliku od većine drugih grana, tekstilna industrija nije bila monopolizovana, nije bilo jedne gigantske kompanije koja isključuje konkurenciju, kontroliše opseg plata i radne uslove. Postojalo je nekoliko velikih kompanija, ali i stotine malih radionica uglavnom lociranih na donjem Menhetnu, koje su se borile za svoj udeo na tržištu. Radeći na ugovor sa velikim kompanijama, krojači iz Istočne Evrope postavili su male radionice (*sweatshops*) na donjem East Side-u i unajmili žene i muškarce iz komšiluka. Takmičeći se sa drugim malim pogonima u ispunjavanju sezonskih rokova oni su raspolagali sa malo kapitala, a profiti su bili u direktnoj vezi sa brzom proizvodnjom, nepoštovanjem bezbednosti na radu, produžavanjem već dugih radnih sati i niskim nadnicama.

Do 1910. većinu radne snage činile su žene, oko 70% (oko 56% su bile jevrejke i 34% Italijanke). Polovina svih radnica bilo je mlađe od 20 godina. Muškarci su zauzimali bolje plaćene pozicije kao što su rezanje i presovanje, dok su žene radile slabije plaćeno sastavljanje i završni rad. Afro-amerikanke su činile mali broj radnica i uglavnom su šile kod kuće, zbog rasističkog tretmana na radnom mestu.

Kada je štrajk započeo Internacionalni sindikat radnika ženske odeće (ILGWU) je bio slab i malobrojan. Veliki broj sindikalnih predstavnika je mislilo da je organizovanje sindikata žena uzaludno. Ali ovaj štrajk je dokazao upravo suprotno. Upravo je hrabrost ovih radnica, kao i sukobi sa policijom i unajmljenim batinašima, izborila pobedu. U prvom mesecu štrajka uhapšene su 723 radnice. Gazde su unajmiljivale prostitutke kako bi se rugale štrajkačicama, pošto su znali da su se radnice plašile brutalnog života na ulici, sudije i policijaci su ih seksualno uzmeiravali i pretili zatvorskim kaznama koje su izricali.

Nakon devet nedelja štrajka gazde su shvatile da su izgubili. Žene u štrajku bile su spremne da obustavu rada nastave kroz čitavu modnu sezonu i bilo je vreme za pregovore. Posle dve nedelje intenzivnih pregovora gazde su pristale da smanje nedeljno radno vreme sa 65 (75 u sezoni) na 52 sata, i obezbede 4 plaćena praznika. Radnice više nisu morale same da obezbeđuju sredstva za rad kao što su mašine, igle, konci itd. U jednoj od najvećih radionica, Triangle Shirtwaist radnice su izborile i 12-15% veće plate. Ovaj štrajk je postavio presedan za ozbiljnu zajedničku akciju u drugim granama tekstilne industrije.

Do 1920. ILGWU je činilo više od sto hiljada članova i članica i postao je jedan od najjačih industrijskih sindikata u zemlji, a upravo ovaj štrajk je podstakao Klaru Cetkin da predloži [Međunarodni dan žena.](#)